

aceasta că atmosfera creată în România în jurul respectivei apariții edito-riale l-a ajutat pe traducător să se orienteze atît în alegerea scriitorului fran-chez cît și a operei sale, mai ales dacă ținem seama că *Jidovul rătăcitor* în variantă românească apare înaintea versiunii bulgare.

IV. Importanța mesajului unor opere literare.

Unele cărți traduse în limba bulgară în perioada de care ne ocupăm, pe lângă valoarea lor artistică, erau purtătoare ale unui mesaj nou, revolu-ționar, în deplină consonanță cu speranțele și idealurile emigrației bulgare din Principatele Române. Pe aceste coordonate se înscrie, de pildă, opera lui N. Gogol *Taras Bulba*, apărută în limba bulgară la Brăila, în 1872, sub semnă-tura lui Nešo Bončev. Traducătorul își dă seama că această operă, fiind cu-prinsă de un înalt patriotism și evocînd deosebite calități de bărbăție, curaj și abnegație, va juca un rol agitatoric și mobilizator în rîndul emigranților bulgari, va avea asupra lor o puternică înrîurire în spiritul revoluționar al vremii. Publicarea acestei cărți avea să întărească tot mai mult speranța în eliberarea Bulgariei de sub jugul otoman. Cazacii lui Taras Bulba ar fi putut deveni pentru emigrației bulgari un exemplu demn de urmat.

Urmărind acelaș scop, traducătorul publicase, tot la Brăila, în 1870, varianta bulgară a piesei *Hoții* de Fr. Schiller¹, iar marele bard al poeziei bulgare, Hristo Botev traduce drama *Кремыуи Копѡ*, de N. Kostomarov, pe care o publică la București, în 1875.

Pe lângă mesajul eroico-patriotic în consonanță cu epoca, întîlnim în traduceri bulgare făcute atunci și un mesaj etico-moralizator împletit cu un suflu protestatar împotriva asupririi și tiraniei. De notat în legătură cu aceasta că, în țara noastră, încă din deceniul al treilea al secolului trecut, I. Eliade Rădulescu milita ca prin intermediul traducerilor să se ajungă la o perfecțiune spirituală. În ziarul său „Curier de ambe sexele” el arăta că „tra-ducerile au de cuget să îmblînzească obiceiurile, să derapene prejudețele, să învețe pe om a trăi în pace cu ceilalți și în liniște cu sine, să arate fiecăruia datoriile sale și prin drumul lor să-l aducă în treapta cea mai înaltă a vredniciei omului pentru care este și făcut”². Această notă dominantă o întîlnim, printre altele, în două lucrări anonime: *Genoveva de Brabant și Pitias și Damon sau prietenie sinceră*, savurate de-a lungul secolelor în întreaga Europă și care, în epoca respectivă, au fost traduse și în românește.

Genoveva de Brabant este o legendă medievală de origine germanică, fiind cunoscută încă din secolul al XV-lea³. În țara noastră ajunge la sfîrșitul

¹ Nešo Bončev — cîrturar de vază bulgar, întemeietorul criticii literare bulgare în seco-lul al XIX-lea. Și-a făcut studiile la Universitățile din Kiev și Moscova. Trăind o bună perioadă în Rusia și după terminarea studiilor, considerăm că piesa *Hoții* a tradus-o fie după originalul german, fie după vreo variantă rusească. Cert este că-i singurul dintre traducătorii bulgari amîn-țiți mai sus, care n-a trăit în România ca emigrant, dar care a folosit posibilitățile ce le oferea țara noastră emigranților străini: își trimetea aici lucrările spre a fi tipărite și difuzate.

² „Curier de ambe sexele”, 1837, I, p. 238.

³ N. N. Condescu, *La legende de Genoviève de Brabant et ses versions roumaines* București, 1938, ed. II, 1964; Nadeжда Andreeva-Popova, *Многострадалната Геновева от средно-вековната легенда до българската възрожденска сцена*, «Годишник на Вишия институт за театралното изкуство», Sofia, 1960, vol. 3, p. 160—290.